Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/

સાધન કેન્દ્ર
આ/જા.નં.
તા.

(છ) નિયમિત પુસ્તક વાંચનની પ્રવૃત્તિ થાય તેવું આયોજન.
(જ) દર માસે કરેલ પ્રવૃત્તિઓનું ડોક્યુમેન્ટેશન.
મળેલ ગ્રાન્ટ નીચે મુજબ વાપરી શકાશે.

ગણિત-વિજ્ઞાનમંડળ આધારિત શાળાકીય પ્રવૃત્તિઓનું સંભવિત આયોજન

માસનું નામ	ગણિત-વિજ્ઞાન મંડળે નક્કી કરેલ પ્રવૃત્તિ	સંભવિત ખર્ચ	ખર્ચનું વિવરણ
જુલાઈ	**વાર્ષિક આયોજન** સાયન્સ કેલેન્ડર બનાવવું પ્રોજેક્ટ, શાળાના વૃક્ષ, છોડ અને ક્ષુપ પાઠ્યક્રમમાં સમાવિષ્ટ વનસ્પતિના છોડ ઉછેરવા ૧૫ જુલાઈથી ૨૨ જુલાઈ સૂર્યગ્રહણ સપ્તાહ આરોગ્ય કેન્દ્રની મુલાકાત વિજ્ઞાન પુસ્તકોના વાંચનની પ્રવૃત્તિ	૨૫૦/- કેલેન્ડર ખર્ચ ૧૨૫/- સ્ટેશનરી ૧૫૦/- છોડ ૨૦૦/- આકાશદર્શન સ્ટીકર ૫૦/- અહેવાલ અને ફોટા માટે	સાયન્સ કેલેન્ડર આધારે સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન માસવાર પ્રવૃત્તિઓ કરાવી શકાય. ૨૦૦ પાનાંનો ચોપડો, સ્કેચપેન, હેક્સો બ્લેડ, કટર, કાતર, અન્ય સ્ટેશનરી તથા કોરા કાગળ ધોરણ ૫થી ૭માં ૨૦ પ્રકારની વનસ્પતિ છે તેવા છોડ ઉછેરવા. કોઈ એક વર્ગની છત ઉપર કોઈ માસનું આકાશ દોરાવી શકાય. આરોગ્ય કેન્દ્રની મુલાકાત લઈ માહિતી મેળવવી.
ઓગસ્ટ	૧૨મી ઓગસ્ટ વિક્રમ સારાભાઈના જન્મદિનની ઊજવણી શાળાના વિજ્ઞાનના સાધનોનું પ્રદર્શન વિજ્ઞાનના પેરિસ્કોપ, કેલિડોસ્કોપ જેવા સાધનો બનાવવા	૨૫/- ફોટાની ખરીદી ૨૫/- સ્ટીકર ખર્ચ ૨૦૦/- પૂર્વતૈયારી ખર્ચ	વક્તા નિમ્યા હોય તેનું ખર્ચ અને ફોટા પાડ્યા હોય તો તેનું ખર્ચ. દરેક સાધન પર સ્ટીકર લગાડી તેની ઓળખ કરાવી શકાય. સાધન બનાવવાનો ખર્ચ.
સપ્ટેમ્બર	લાકડાની પ્રશ્નપેટી બનાવવી ગણિત કોયડાનો અંક બનાવવો. વિજ્ઞાનના વાંચેલ પુસ્તકો આધારિત વક્તૃત્વ સ્પર્ધા ગણિત-વિજ્ઞાન ક્વિઝ તાર્કિક પ્રશ્નોની ચર્ચા	૨૫૦/- આશરે ૭૫/- સ્ટેશનરી ખર્ચ ૫૦/- ૧થી ૩ નંબર આવેલ બાળકોને ઈનામ ૨૫૦/- ખર્ચ પેટે	લાકડાની પ્રશ્નપેટી બનાવી શકાય વધુને વધુ વિદ્યાર્થીઓ કોયડા ઉકેલ શોધે તે માટે કાગળ-સ્કેચપેન માટેનું ખર્ચ પુસ્તકો તથા યોગ્ય સાહિત્ય ભેટ આપી શકાય. સ્ટેશનરી તથા સંદર્ભ સાહિત્ય
ઓક્ટોબર	વિજ્ઞાન સી.ડી. નિદર્શન કરાવવું વનસૃષ્ટિ અંતર્ગત પ્રવૃત્તિઓ કરાવી શકાય ૩ ઓક્ટોબર,વ્યસનમુક્તિ દિવસ	૧૦૦/.- માટે સ્ટશનરી ખર્ચ ૫૦/- સારો અંક બનાવનાર ૧થી ૩ નંબરના વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપી શકાય	અંક બનાવવા વિજ્ઞાનની વિવિધ પ્રકારની સીડી બતાવી શકાય વનસૃષ્ટિ અંતર્ગત પ્રવૃત્તિઓ. (વિવિધ પ્રકારના વન્યજીવો અને વનસ્પતિ વિશે માહિતી આપી તે અંતર્ગત અંક બનાવી શકાય.) ગામમાંથી ગુટખાના પાઉચ અને પ્લાસ્ટિક એકઠા કરી નાશ કરવો વ્યસનમુક્તિ સંકલ્પ કરવો.

Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/

માસનું નામ	ગણિત-વિજ્ઞાન મંડળે નક્કી કરેલ પ્રવૃત્તિ	સંભવિત ખર્ચ	ખર્ચનું વિવરણ
નવેમ્બર	૧૪થી ૨૦ નવેમ્બર પુસ્તક સપ્તાહ નિમિત્તે પુસ્તક પ્રદર્શનનું આયોજન કરવું ગણિત કોયડા સ્પર્ધા, ૨૦થી ૧૫૦ બાળકો ૧૦ નવેમ્બર, વિશ્વવિજ્ઞાન દિવસ	૨૫૦/- પુસ્તક માટે ૫૦/- ઝેરોક્ષ કોયડાની પ્રશ્નાવલી	વિજ્ઞાન ગણિત પુસ્તક પ્રદર્શન યોજવું અને બાળકોના પુસ્તક અલગ તારવવા બાળપુસ્તકાલયની રચના કરવી
ડિસેમ્બર	વિજ્ઞાનના સાદા રમકડા બનાવવા વિજ્ઞાનના પેપર કટિંગ્સના અંકો બનાવવા. (વિવિધ પ્રકારના વિભાગો જેવા કે અવકાશ, વનસ્પતિ, પ્રાણી, ઊર્જા, જળ અને કોમ્પ્યુટર) ૨-ડિસેમ્બર પ્રદૂષણ નિવારણદિન નિમિત્તે માહિતી આપવી ૨૭થી ૩૧ ડિસેમ્બર બાલવિજ્ઞાનદિન નિમિત્તે વિજ્ઞાનને લગતા પ્રયોગો કરાવવા.	૧૦૦/-	રો મટિરિયલ્સ અરીસા, કાચ, ખીલીઓ, ટાંકણીઓ કાર્ડપેપર, ફેવિકોલ વગેરેનો ખર્ચ વધુમાં વધુ કટિંગ્સ એકઠા કરી કાગળ અને સ્કેચપેન લાવી અંક બનાવી શકાય. પ્રદૂષણ અટકાવવા માટે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો સમજાવી શકાય. શાળાના સાધનોનો ઉપયોગ કરી બાળકોને લગતા પ્રયોગો કરાવી શકાય
જાન્યુઆરી	વાંચેલ પુસ્તકો આધારિત ક્વિઝ અંધશ્રદ્ધા નિવારણના પ્રયોગો કરાવવા પતંગ હરિફાઈ	૫૦/- ૧થી ૩નંબરના વિદ્યાર્થીઓને ઇનામ ૧૦૦/- મટીરીયલ્સ ખર્ચ	વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન કરી શકાય નિયત કરેલ પ્રવૃત્તિ માટે જરૂરી વસ્તુઓ લાવવાનો ખર્ચ બાળકો માટે થાડા ઘણા પતંગ લાવી પતંગ હરિફાઈનું આયોજન કરી શકાય
ફેબ્રુઆરી	વિજ્ઞાન ધોરણ ૫થી ૭ના પ્રયોગોનું વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા નિદર્શન રાષ્ટ્રીય વિજ્ઞાન દિનની ઊજવણી (૨૧થી ૨૮ ફેબ્રુઆરી) એક્ષ્પોઝર વિઝીટ	૧૦૦/- મટીરીયલ્સ ખર્ચ ૨૦૦/- વ્યવસ્થા ખર્ચ ૩૫૦/- ટ્રાવેલિંગ ખર્ચ	પ્રયોગોના નિદર્શનમાં ખૂટતી વસ્તુ ખરીદી શકાય. વક્તા, ફોટોગ્રાફર વગેરેમાં ખર્ચ કરી શકાય. વક્તૃત્વ સ્પર્ધા અને ક્વિઝમાં પ્રથમ ૩ ક્રમાંકિત ૬ વિદ્યાર્થીઓને સાયન્સસિટી કે અન્ય વિજ્ઞાન-ગણિતના જોવાલાયક સ્થળે લઈ જવાય જેમાં અપાયેલ ખર્ચ અને બાકીનો ૫૦% ખર્ચ વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી લઈ શકાય.

નોંધ : ઉપરોક્ત ખર્ચ ફક્ત માર્ગદર્શન માટે છે. આપને કાર્યક્રમ દરમિયાન પ્રાસંગિક ખર્ચની જરૂરિયાત ઊભી થાય તો ઉપરોક્ત ખર્ચ પૈકી વધઘટ કરી સરભર કરી શકાય.

Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/

સાયન્સ કેલેન્ડર-ગણિત વિજ્ઞાન મંડળ : સર્વ શિક્ષા અભિયાન મિશન

ક્રમ	તારીખ	વિશેષ દિન	ધોરણ	શાળામાં કરવાની પ્રવૃત્તિ
૧.	૫ જૂન	વિશ્વ પર્યાવરણ દિન	૧થી ૭	વૃક્ષો અને તેના ઉપયોગની માહિતી, વૃક્ષારોપણ કાર્યક્રમ
૨.	૧૧ જુલાઈ	વિશ્વ વસતિ દિન	૧થી ૭	નિબંધ સ્પર્ધા, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા
૩.	૧ ઓગસ્ટ	રાષ્ટ્રીય પોષણ દિન	૧થી ૭	નિબંધ સ્પર્ધા, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા
૪.	૬ ઓગસ્ટ	હિરોશીમા દિન	૧થી ૭	પરમાણુ શસ્ત્રોના ફાયદા અને ગેરફાયદા
૫.	૧૬ સપ્ટેમ્બર	વિશ્વ ઓઝોન દિન	૧થી ૭	પ્રદૂષણના વિવિધ પ્રકાર અને તેના નિયંત્રણ અંગેની સમજ
૬.	૨૮ સપ્ટેમ્બર	ગ્રાહક સુરક્ષા દિન	૧થી ૭	ગ્રાહક સુરક્ષા અંગેની જાણકારી
૭.	૧-૭ ઓક્ટોબર	વાઈલ્ડ લાઈફ સપ્તાહ	૧થી ૭	વનસૃષ્ટિ અંતર્ગત વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ
૮.	૧૦ ઓક્ટોબર	કુદરતી આપત્તિ નિવારણદિન	૫થી ૭	સ્વબચાવ અંગેની તાલીમ અને તેના ફાયદા
૯.	૧૪-૨૦ નવે.	રાષ્ટ્રીય પુસ્તક સપ્તાહ	૧થી ૭	વિજ્ઞાનને લગતા પુસ્તકોનું પ્રદર્શન
૧૦.	૨ ડિસેમ્બર	રાષ્ટ્રીય પ્રદૂષણ નિવારણદિન	૫થી૭	પ્રદૂષણ નિવારણ અંગે જનજાગૃતિ કાર્યક્રમ (નાટક)
૧૧.	૧૪ જાન્યુઆરી	ઉત્તરાયણ	૧થી૭	પતંગ હરિફાઈ
૧૨.	૨૧ ફેબ્રુઆરી	વિશ્વ કેન્સર દિન	૫થી ૭	કેન્સર વિશેની પ્રાથમિક સમજ અને વ્યસનમુક્તિ અભિયાન
૧૩.	૨૮ ફેબ્રુઆરી	રાષ્ટ્રીય વિજ્ઞાન દિન	૫થી ૭	વિજ્ઞાનમંડળની રચના, પ્રોજેક્ટ વર્ક, વિજ્ઞાન પુસ્તક પ્રદર્શન
૧૪.	૨૧ માર્ચ	વિશ્વ ફોરેસ્ટ્રી દિન	૧થી ૭	સ્થાનિક પયાર્વરણની માહિતી, વનભોજન, પ્રોજેક્ટ વર્ક
૧૫.	૨૨ માર્ચ	વિશ્વ જળ દિન	૧થી ૭	ગામની સિંચાઈ યોજનાની મુલાકાત, પ્રોજેક્ટ વર્ક, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા
૧૬.	૭ એપ્રિલ	વિશ્વ સ્થળાંતરીય પક્ષીદિન	૧થી ૭	બાળકોને વિવિધ પક્ષીઓની ચાર્ટ દ્વારા ઓળખચિત્રો તૈયાર કરવા
૧૭.	૭ એપ્રિલ	ગુજરાત સ્થાપના દિન	૧થી ૭	વક્તૃત્વ સ્પર્ધા, પ્રવાસ પર્યટન
૧૮.	૨૧ એપ્રિલ	વિશ્વ ખગોળ (વિદ્યા)દિન	૧થી ૭	વ્યસનમુક્તિ અભિયાન, વ્યસનથી થતા રોગના ચાર્ટનું નિદર્શન

વિજ્ઞાન-ગણિત મંડળની પ્રવૃત્તિઓ

- ★ ગણિત-વિજ્ઞાન દિન કે સપ્તાહની ઉજવણી
- ★ ગણિત શાસ્ત્રી કે વૈજ્ઞાનિકોના જન્મદિનની ઉજવણી
- ★ ગણિત-વિજ્ઞાનના ટી.એલ.એમ. નિર્માણ
- ★ વર્ગમાં પ્રશ્નપેટીનું આયોજન
- ★ ગણિત-વિજ્ઞાન કોર્નર
- ★ ગણિત-વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા
- ★ કોયડા ઉકેલ સ્પર્ધા
- ★ ગણિત ગમ્મતની પ્રવૃત્તિઓ
- ★ ગણિત-વિજ્ઞાનનું પુસ્તકાલય
- ★ શાળાની વિજ્ઞાન લેબના સાધનોની સફાઈ તથા નિદર્શન
- ★ ધોરણ-૫થી ૭ના તમામ પ્રયોગ વિદ્યાર્થી પાસે કરાવવા
- ★ શાળાની કંપાઉન્ડ વોલની લંબાઈ માપવી
- ★ શાળાના ઓરડાનું અને બ્લેક બોર્ડ ક્ષેત્રફળ શોધવું
- ★ શાળાની પાણીની ટાંકીનું ઘનફળ માપવું
- ★ જાદુના પ્રયોગો કરી તેમાં રહેલું વિજ્ઞાન જાણવું
- ★ શાળાના વૃક્ષોના પ્રકાર પ્રમાણે સ્તંભ આલેખ દોરવા
- ★ વર્ગના બાળકોનું સરેરાશ ઊંચાઈ/વજન શોધવું
- ★ વૈજ્ઞાનિકો અને તેમની શોધો વિશે વક્તૃત્વ સ્પર્ધા

Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/

ઉપરોક્ત આયોજન અને કેલેન્ડરને બાળકો સમક્ષ સમૃદ્ધ રીતે રજૂ કરી શકાય તેવી ગણિત-વિજ્ઞાન મંડળની પ્રવૃત્તિઓની યાદી

વિજ્ઞાનના સરળતાથી બનાવી શકાય તેવા સાધનો

★ સાદો વિજપરિપથ

★ પેરિસ્કોપ

★ કેલિડોસ્કોપ

★ ઉચ્ચાલનનો સિદ્ધાંત સાબિત કરવા માટેનું સાધન

★ પિનહોલ કેમેરા

★ ગુણક પરાવર્તનનો સિદ્ધાંત દર્શાવતું સાધન

★ હૃદયના ધબકારા માપવા માટેનું સાધન

વિજ્ઞાનના સાધનોની ઓળખ - નિદર્શન અને નામકરણ

★ પ્રયોગશાળાના વિવિધ સાધનોનું બાળકો સમક્ષ નિદર્શન કરાવી તેની ઓળખ કરાવવી. આ સાધનો પર શક્ય હોય ત્યાં તેમના નામના સ્ટીકર ચોંટાડી નામકરણ કરી શકાય.

★ આ સાધનોમાં કસનળી, બીકર, બ્યુરેટ, પિપેટ, અંકિત નળાકાર, સ્થળાંતર પાત્ર, વિવિધ પ્રકારના ચુંબક વગેરે લઈ શકાય.

વૈજ્ઞાનિકોને ઓળખો

★ ભારતીય અને બિનભારતીય વૈજ્ઞાનિકો અને ગણિતશાસ્ત્રીઓ વિશે માહિતી એકત્ર કરી તેનો એ અંક બનાવી શકાય, તેના વિશે ચર્ચા કરી શકાય તેમજ શાળામાં આ વૈજ્ઞાનિકો અને ગણિતશાસ્ત્રીઓની વક્તૃત્વ સ્પર્ધા અને નિબંધ સ્પર્ધા પણ યોજી શકાય.

★ આ વૈજ્ઞાનિકો અને ગણિતશાસ્ત્રીઓમાં ડો. વિક્રમ સારાભાઈ, આર્યભટ્ટ, ડો. હોમી ભાભા, ન્યુટન, આલ્બર્ટ આઈનસ્ટાઇન, ડો. જગદીશચંદ્ર બોઝ, ગેલેલિયો, એડવર્ડ જેનર, શ્રીનિવાસ રામાનુજ, કલ્પના ચાવલા, વરાહ મિહિર વગેરે લઈ શકાય.

જાદુના પ્રયોગો દ્વારા વિજ્ઞાનની સમજ :

★ અંધશ્રદ્ધા નિવારણ માટે વિવિધ જાદુના પ્રયોગો બાળકોને બતાવી તેમાં રહેલું વિજ્ઞાન સમજાવી શકાય. દા.ત.

★ કુમકુમના પગલા પાડવા

★ નાળિયેરમાંથી ચુંદડી બહાર કાઢવી

★ પાણી છાંટી કાગળ સળગાવવો

★ નાડાછડીનો રંગ બદલવો

ઘટના નિદર્શન :

★ વિશ્વમાં બનતી વિવિધ પ્રકારની કુદરતી ઘટનાઓ ઘટવા પાછળનું કારણ અને ઘટના કેવી રીતે બને છે તે સીડી અથવા વિડિયો ક્લિપિંગ દ્વારા સમજાવી શકાય.

★ દા.ત. ભૂકંપ, વરસાદ, વાવાઝોડું, મેઘધનુષ, વીજળીના ચમકારા, સૂર્યગ્રહણ-ચંદ્રગ્રહણ વગેરે.

પ્રયોગ નિદર્શન

★ પાઠ્ય પુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ પ્રયોગો શિક્ષકના સીધા માર્ગદર્શન હેઠળ બાળકો દ્વારા કરાવી શકાય. બાળકો પાસે ન કરાવી શકાય તેવા પ્રયોગોનું શિક્ષક દ્વારા ફક્ત નિદર્શન કરાવી શકાય. આ માટે નીચેના પ્રયોગો લઈ શકાય.

★ ચુંબકના સમાન ધ્રુવ વચ્ચે અપાકર્ષણ અને અસમાન ધ્રુવો વચ્ચે આકર્ષણ થાય છે.

★ એસિડ અને બેઇઝ વચ્ચે થતી તટસ્થીકરણની પ્રક્રિયા.

Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/

★ ઘટકોને છૂટા પાડવા માટેની પ્રક્રિયા.

★ ઘનપદાર્થોમાં ઉષ્માનું સંચારણ ઉષ્માવહનની રીતે થાય છે.

★ વનસ્પતિ બાષ્પોત્સર્જનની પ્રક્રિયા કરે છે.

★ ઓક્સિજન, કાર્બન ડાયોક્સાઇડ અને હાઇડ્રોજન વાયુ બનાવવો

★ અનિયમિત આકારના પદાર્થનું કદ શોધવું.

ગણિત વિજ્ઞાન ક્વિઝ

★ બાળકોની બુદ્ધિશક્તિ - તર્કશક્તિ વિકસે અને જિજ્ઞાસા પ્રેરે તેવા પ્રશ્નોનો ઉપયોગ કરી ક્વિઝ સ્પર્ધા યોજી શકાય.

પેપર કટિંગ્સ અંક

★ વર્તમાનપત્રોમાં આવતા વિજ્ઞાનના વિવિધ પ્રકારના લેખો, ઘટનાઓ, ચિત્રો વગેરેને એકત્ર કરવાની પ્રેરણા બાળકોને આપવી. બાળકો આ કટિંગ્સ એકત્ર કરી તેનો એક અંક શાળા કક્ષાએ રાખે અને દરેક બાળક તેનો યોગ્ય ઉપયોગ કરી શકે તેવું આયોજન કરવું.

વિજ્ઞાન ગણિત કોર્નર

★ ગણિત અને વિજ્ઞાનનું વિવિધ પ્રકારનું સંદર્ભ સાહિત્ય, અંક, રમકડાં, બાળકોએ કરેલ પ્રવૃત્તિઓ, પ્રોજેક્ટ કાર્ય વગેરેનો સમાવેશ વિજ્ઞાન ગણિત કોર્નરમાં કરી શકાય.

★ શાળામાં આવતા વિજ્ઞાનના સામયિક પણ આ જગ્યાએ મૂકી શકાય જેથી બાળકો તેનો છૂટથી ઉપયોગ કરી શકે.

પર્યાવરણ સંરક્ષણ

★ બાળકોમાં પર્યાવરણ સંરક્ષણ અંગે જાગૃતિ લાવવા માટે અક્ષયપાત્ર, પક્ષીપરબ, પંખીઘર, અભયારણ્યોની જાણકારી/જરૂરિયાત, જીવદયા વગેરે પ્રવૃત્તિઓની સમજ આપી શકાય.

★ પ્રદૂષણ નિયંત્રણ માટેના ઉપાયો વિશે ચર્ચા/વક્તૃત્વ સ્પર્ધા યોજી શકાય અને પ્રદૂષણથી થતાં ગેરફાયદા વિશે સમજાવી શકાય.

ગણિતના મોડેલ્સ અને પઝલ્સ

★ બાળકોની તર્કશક્તિ વિકસે તેવા વિવિધ મોડેલ્સ અને પઝલ્સ બનાવી શકાય.

★ દા.ત. ટેનગ્રામ, લંબચોરસમાંથી ચોરસ બનાવવો, ચાર કાટકોણ ત્રિકોણ અને ચોરસમાંથી મોટો ચોરસ બનાવવો.

★ ૩x૩x૪x૪x૫x૫ના ચોરસમાં અંકો ગોઠવવાની રમત.

★ આ માટે વધુ માહિતી માટે ગિજુભાઈ ભરાડ દ્વારા નિર્મિત ગણિત મોડેલ્સ-૧ અને ગણિત મોડેલ્સ-૨ પુસ્તકનો ઉપયોગ કરી શકાય.

કોયડા ઉકેલ

★ બાળકોની વયકક્ષાને અનુરુપ વિવિધ પ્રકારના ગાણિતીક કોયડાઓનો અંક બનાવી શકાય.

★ આ કોયડાઓને સમયાંતરે બાળકો દ્વારા ઉકેલવાની પ્રવૃત્તિ કરાવી શકાય. આ માટે પણ ગણિત કોયડા નામના સાહિત્યનો ઉપયોગ કરી શકાય.

ગણિત ગમ્મત

★ બાળકોને ગણિતમાં રસ લેતા કરવા માટે ગણિત ગમ્મતની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ, અંક કરામતની પ્રવૃત્તિઓ, કેલ્ક્યુલેટર કરામતની પ્રવૃત્તિઓ કરાવી શકાય. આ માટે વિવિધ પ્રકારના સંદર્ભગ્રંથો ઉપયોગમાં લઈ શકાય.

ક્રોસવર્ડ

★ ૧૫x૧૫નો ચોરસ બનાવી તેમાં વિવિધ મૂળાક્ષરો યોગ્ય રીતે ગોઠવી વિવિધ ગુણધર્મોને આધારે શબ્દો શોધવા.

★ દા.ત. અનાજ-કઠોળ, પાણીમાં ડૂબતી-તરતી વસ્તુઓ, સજીવ-નિર્જીવ, તત્ત્વ-મિશ્રણ-સંયોજન વગેરે.

Downloaded From:http://prashantgavaniya.blogspot.in/